

ایجاد امنیت

در محیط‌های آموزشی کودکان، نه به هر قیمتی

دکتر مرجان گودرزی

پزشک عمومی

اشاره

رعایت ایمنی و برحذر داشتن کودکان از کارها و فعالیت‌های خطرناک و آسیب‌زا و نیز دور کردن آن‌ها از وسایل و محیط‌های ناامن مطمئناً از مهم‌ترین نکته‌ها در ارتباط با کودکان در فضاهای آموزشی، خانه و محیط‌های اجتماعی است. همه سعی بزرگترها نیز این است که فضایی بدون تنش و ترس و ناکامی برای کودکان ایجاد کنند. هدف این نوشتار کوتاه در حقیقت پاسخ‌گویی به خوانندگان و خانواده‌ها در مورد ایمنی ابزار و وسایل خانگی و شناخت راه‌های تقویت ماهیچه‌های ظریف و کوچک کودکان است.

کلیدواژه‌ها: هماهنگی ماهیچه‌های بدن، ماهیچه‌های ظریف، امنیت در فضای خانگی و محیط آموزشی

رشد و تحول فیزیکی کودکان در سال‌های پیش‌دبستان رخدادی مهم و در عین حال بدیهی است اما متأسفانه بسیاری، به سادگی و گاه با بی‌توجهی از کنار آن می‌گذرند. ناگفته پیداست که کودکان در همه جای دنیا دوران رشد خود را به طریقی سپری می‌کنند و گاه بدون کمک زیاد بزرگترها، راه بزرگ‌تر شدن را می‌پیمایند؛ زیرا رشد طبیعی انسان در گرو گذر سال‌ها عمر و طی کردن زمان است، اما بسیار پیش می‌آید که با کودکانی برمی‌خوریم که به چهار سالگی می‌رسند ولی هنوز نمی‌توانند بدون افتادن بدونند و به نوعی در هماهنگی ماهیچه‌های خود دچار دشواری هستند، یا هنوز نمی‌توانند برس رنگ را به دست بگیرند یا دندان‌های خود را مسواک بزنند و یا حتی به درستی و با حفظ تعادل و توازن بدنسی از پله‌ها بالا و پایین بروند. باید دانست که **تفاوت‌های فردی** در بسیاری از این‌گونه تأخیرها شاخص در خور توجهی است و به همین دلیل، بعضی از کودکان نسبت به دیگران تأخیرهای رشدی دارند، اما مشکلات عصب‌شناختی و یا حتی کمبود فرصت برای تمرین مهارت‌های مختلف نیز می‌تواند نقش عمده‌ای در روند شکل‌دهی به این تأخیرها و شلختگی‌های رفتاری کودکان ایفا کند.

مادری می‌گفت: «از بس شنیده‌ام که مواظب باشید کودک نیفتد، به وسایل دست نزنند، بگذارید بزرگ‌تر شود، بالاخره می‌تواند کارهایش را خودش انجام دهد، و مواظب کودکانمان باشید و غیره، به شدت مواظب پسر پنج‌ساله‌ام بوده‌ام و برای همین، او ترسو شده است.» در پاسخ به این مادر جوان باید بگویم که ایجاد امنیت در محیط و نظارت بر کارهای فرزندان لزوماً به معنای ترساندن آن‌ها از خطرات پیش رو نیست. کودک باید تمرین کند و در محیط طبیعی و با هدایت و توجه بزرگ‌ترها، مطابق با قابلیت‌ها و سن خود از عهده بسیاری از کارها برآید. مهم این است که

مهم این است که به کودک فرصت کار و فعالیت بدهید و زمینه را برای انجام دادن کار مستقل یا مشارکتی در محیط خانه یا مراکز پیش‌دبستانی فراهم آورید

به کودک فرصت کار و فعالیت بدهید و زمینه را برای انجام دادن کار مستقل یا مشارکتی در محیط خانه یا در مراکز پیش‌دبستانی فراهم آورید. مطمئناً استفاده درست از وسایل و البته استاندارد برای شروع فعالیت‌ها بر امنیت محیط می‌افزاید.

به هر حال، به‌رغم دلایل و ریشه‌های تفاوت‌های فردی کودکان، افراد مسئول و مربیان در کلاس‌های آموزشی و محیط‌های کار با کودکان می‌توانند با مهیا کردن فعالیت‌های طبیعی و وسایل و تجهیزات استاندارد، به تقویت ماهیچه‌های کوچک و بزرگ کودک کمک کنند؛ زیرا استفاده مناسب از وسایل و مواد و تجهیزات در محیط طبیعی به کودکان فرصت می‌دهد تا ماهیچه‌های خود را به کار بیندازند و تسلط و چیرگی لازم را پیدا کنند و در نهایت، به رشد فیزیکی و مهارت‌های لازم دست یابند. برای مثال، اگر شما از ترس ریختن خمیر دندان مرتب کودک را از مسواک زدن به تنهایی منع کنید، یا برای اینکه خراشی در پای فرزندتان ایجاد نشود مدام او را بغل کنید و یا نگذارید به قیچی، کارد و دیگر وسایل خانه دست بزند، چگونه می‌توانید اطمینان حاصل کنید که از اعتمادبه‌نفس و استقلال لازم برای ارتباط با محیط و ابزار گوناگون برخوردار خواهد شد؟ مطمئناً در شروع بعضی از فعالیت‌ها نظارت و حمایت بیشتری مورد نیاز است اما این نوع حفاظت به معنای انجام کار به جای کودک و یا برداشتن وسایل از جلوی دست او و یا دور کردنش از ابزارهای کار در محیط نیست. در مورد فعالیت‌های مربوط به هماهنگی چشم و دست و مهارت‌های حرکتی ظریف و تقویت ماهیچه‌های کوچک نیز ذکر نکات زیر را لازم می‌دانم.

به‌رغم دلایل و ریشه‌های تفاوت‌های فردی کودکان، افراد مسئول و مربیان در کلاس‌های آموزشی و محیط‌های کار با کودکان می‌توانند با مهیا کردن فعالیت‌های طبیعی و وسایل و تجهیزات استاندارد به تقویت ماهیچه‌های کوچک و بزرگ کودک کمک کنند

نخ کردن (دوخت)، پاره کردن، بریدن، چسباندن، نقاشی کردن، رنگ‌آمیزی کردن، ترسیم، نوشتن، تا کردن کاغذ، بازی با خمیر، الگوسازی، دست‌ورزی با وسایل و مواد مختلف، ریختن و پر و خالی کردن، از جمله فعالیت‌هایی هستند که باید به کودکان فرصت دهید تا آن‌ها را در محیطی شاد و به دور از ترس و هشدارهای افراطی تمرین کنند و ماهیچه‌های خود را تقویت نمایند. (ونیتاکول: ۱۳۹۳)

در پایان با اشاره به اینکه کودکان ۶-۴ از عهده انجام دادن بسیاری از فعالیت‌های ماهیچه‌ای کوچک و بزرگ برمی‌آیند، تأکید می‌شود که از دست ندادن زمان برای تمرین و کسب تجربه و نگاه مثبت به کارهای کودکان، سرانجام به آن‌ها یاد می‌دهد که خود مراقبتی داشته باشند و اعتمادبه‌نفس لازم را برای کار با وسایل و مواد محیط پیدا کنند.

منبع

۱. وینتا کول، ترجمه فرخنده مفیدی، (۱۳۹۳). برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان. انتشارات سمت.